

گفتگویی با آقای یوسف زاده

در باره روش‌های جدید تعلیم موسیقی

چندی پیش آقای یوسف زاده معلم هنرستان عالی موسیقی از طرف وزارت فرهنگ و هنر و انجمن ملی روابط فرهنگی جهت مطالعه روش‌های تدریس موسیقی کودای، ارف و «دالکروز» به کشورهای مجارستان، اتریش، آلمان و سوئیس سفر کردند. برای آنکه خوانندگان عزیز در جریان مشاهدات و مطالعات جالب آقای یوسف زاده قرار بگیرند، گفتگوی زیر با ایشان بعمل آمد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

★ آقای یوسف زاده خواهش می‌کنم اطلاعاتی در زمینه نحوه تعلیم موسیقی در مدارس مجارستان در اختیار خوانندگان مجله موسیقی بگذارید.

■ در کشور مجارستان هفته‌ای دو ساعت موسیقی آوازی و سرود در دوره هشت ساله دبستان، و هفته‌ای دو تا چهار ساعت آواز دسته جمعی یا نوازندگی در ارکستر در دوره چهار یا پنج ساله دبیرستان، بوسیله فارغ التحصیلان دانشسراهای تربیت معلم موسیقی تعلیم داده می‌شود؛ علاوه بر آن از قریب چهار سال پیش با استفاده از روش تعلیم موسیقی کودای و به پیروی از گفته معروف او^۱، تعلیم

۱- «در این عصر ماشینی تربیت موسیقی‌دان حرفه‌ای کافی نیست بلکه

باید هر چه بیشتر شنونده موسیقی‌دان بوجود آورد.»

موسیقی سازی در دبستان ها عملی شده و در حال حاضر در حدود پانزده هزار هنرجو در یکصد و هشت دبستان مشغول فراگرفتن حداقل یک ساز می باشند. غالب این نوآموزان پس از خاتمه تحصیل در دبستان، در یکی از شش کنسرواتوار مجارستان مشغول ادامه تحصیل موسیقی می شوند و همه ساله از بین در حدود دوهزار هنرجوی این کنسرواتوارها، عده معدودی در آکادمی موسیقی لیست (در بوداپست) نام نویسی می کنند. فعلا قریب سیصد هنرجو در رشته تربیت معلم موسیقی مدارس عمومی، و در حدود سیصد و پنجاه نفر در رشته های تک نوازی و معلم موسیقی کنسرواتوارها، در آکادمی موسیقی لیست تحصیل می کنند. هر یک از هنرجویان آکادمی ماهیانه بین هفتصد و پنجاه الی هزار و پانصد ریال کمک هزینه تحصیلی می گیرند و در حدود یکصد نفر از فارغ التحصیلان کنسرواتوارهای شهرستانها، از شبانه روزی و وسایل تمرین و غیره استفاده می نمایند.

★ ممکن است توضیح بیشتری راجع به روش تعلیم موسیقی کودای بدهید؟

■ کودای روش خود را برگرفته وردی بنیان نهاده است که غالباً ضمن رهبری به نوازندگان ارکستر یاد آور می شد، بجای «نواختن» با ساز «بخوانند» و کودای تأمین این نظر را اساس کار خود قرار داد.

عده ای از هنرآموزان موسیقی ممالک مختلف در آکادمی «لیست»

هر کودکی پیش از سخن گفتن « می خواند » بی آنکه خواندن او مفهوم خاصی داشته باشد . کودای این استعداد « خواندن » را تحت کنترل قرار می دهد و نواهایی را بکودکان می آموزد که در آنها فواصل طبیعی موجود است . کودک با این فواصل خود بخود آشناست ؛ مثلاً بی آنکه خود بخواهد آوای مرغ حق را که تکرار دو نوت سل و می است ، تقلید می کند . شاید به همین دلیل است که در مجارستان سلفژ یا یادگیری صداهای موسیقی را « سل میزاسیون » می خوانند ، یعنی سل - می گفتن ؛ و با تکمیل همین روش به گام « پانتاتونیک » (دو - ر - می سل - لا) که در موسیقی مجارستان نقش مهمی دارد ، می رسند . « سل میزاسیون » را ابتدا به روش نسبی یاد می دهند ؛ باین صورت که تمام تن های مازور را بنام دو مازور و تمام تن های مینور را بنام لامینور می خوانند . البته در مدارس حرفه ای موسیقی بموازات این نوع « سل میزاسیون » تلفظ نوت های مطلق نیز به هنرجویان آموخته می شود .

★ شما چندین سال برای مطالعه و گذراندن دوره رهبری کر در اطریش اقامت داشتید و تا آنجا که بنده اطلاع دارم روی موسیقی کشورهای آلمان و سویس نیز مطالعه کرده اید، لطفاً نظراتان را راجع به روش تعلیم موسیقی در این کشورها بیان کنید .

■ در کشورهای اطریش و آلمان و سویس نیز روش تعلیم موسیقی آوازی و سرود در دبستان تقریباً نظیر مجارستان و هفته ای دو ساعت است ولی در دوره دبیرستان فقط تئوری ، فورم ، تاریخ ، تفسیر موسیقی ، تعلیم داده می شود . البته در برخی از دبستان ها و دبیرستان ها با استفاده از روش های ارف و دالکروز گروه های پنج الی شش نفری از نوازندگان سازهای ضربی و نی جوبی باقمیشی ، تشکیل شده است .

در کشور سویس با استفاده از روش دالکروز متدهای خاصی جهت نوبادگان کم هوش ، افلیج و یا آنها که رعایت نظم عمومی را نمی کنند ، بوجود آمده است . این گونه دانش آموزان می توانند با پرداخت مبلغی بین هشت هزار الی دوازده هزار ریال در سال از مؤسسات مخصوصی استفاده نمایند .

در کنسرواتوارها و آکادمی های کشورهای اطریش ، آلمان و سویس ، هنر

---

۱ - Jaques - Dalcroze (۱۸۶۵ - ۱۹۵۰) آهنگساز و مربی

سویسی .

جویان سالیانه بین سه الی دوازده هزار ریال شهریه می‌پردازند و در آدکامی‌ها دوره‌های مخصوص تربیت معام موسیقی مدارس عمومی، تشکیل شده است.

★ خواهش می‌کنم اطلاعاتی در زمینه روش‌های تعلیم موسیقی ارف و دالکروز در اختیار مجله بگذارید.

خانم «سونی» استاد رشته تربیت معلم موسیقی آکادمی لیست بوداپست
بهار جویان سال آخر

■ ارف و دالکروز اساس کار خود را روی ریتم گذاشته‌اند؛ باین صورت که نوباوگان را وادار به هماهنگ ساختن حرکات خود می‌کنند و برای این منظور معمولاً سازهای ضربی استفاده می‌نمایند؛ البته ملودی نیز بوسیله یک ساز ابتدائی بادی از قبیل نی قمیشی یا چوبی - نواخته می‌شود.

در روش دالکروز فی‌البداهه نوازی اساس کار معلمان موسیقی است و آنان بسته به نوع و استعداد نوباوگان، نوع موسیقی اجرایی را عوض می‌کنند. باین طریق کودکان به ریتم و موسیقی خاصی عادت نمی‌کنند.

★ وضع تشکیلات موسیقی در کشورهایی که اخیراً مورد بازدید شما قرار گرفتند چگونه است و آیا این تشکیلات زیر نظر دولت اداره می‌شود یا جنبه

خصوصی دارد ؟

■ در کشور مجارستان تشکیلات موسیقی دولتی است اما در سایر کشورها فقط قسمتی از فعالیت‌های موسیقی - و از جمله آشنائی نوباوگان با موسیقی - بمعده دولت است. در این کشورها غالب کنسرواتوارها و برخی از آکادمی‌های موسیقی غیر دولتی است. با اینحال دولت از آنان حمایت می‌کند و کمک‌های مالی در اختیارشان می‌گذارد.

★ وظیفه جمع‌آوری آهنگهای محلی در این کشورها از وظایف دولت است یا مؤسسات خصوصی ؟

■ این امر را دولت زبر نظر دارد. در وزارت آموزش و پرورش کشورهای مذکور اداره مخصوصی جهت جمع‌آوری آهنگها و رقص‌های محلی - و نیز حکایات و مثلها و متلها - تشکیل شده است. نشریات مرتب این تشکیلات مورد استفاده همه علاقمندان، و از جمله مؤسسات تحقیق وابسته بدان‌شگاهها و انجمن‌های متعدد هنری قرار می‌گیرد.

★ ممکن است بفرمائید که در کدامیک از کشورهای مزبور موسیقی عمومیت یافته و درجه علاقمندی مردم بآن بیشتر است ؟

■ بعلمت وجود سنت‌های دیرینه، موسیقی در همه معالک اروپائی عمومیت دارد و مورد علاقه قاطبه مردم است.

البته همه مردم به نالارهای عظیم ایرا و کنسرت راه ندارند اما می‌توانند موسیقی مورد علاقه خود را از طرق مختلف بشنوند. اما بنظر من در مجارستان به آموزش موسیقی توجه بیشتری می‌شود و بخصوص با استفاده از روش کودای موسیقی جنبه « عام » یافته و با کمک دولت و شهرداری‌ها هر کارخانه و مؤسسه دولتی برای خود ارکستر و گروه آواز جمعی جداگانه دارد.

★ بنظر شما کدامیک از روش‌های تعلیم در کشورهائی نظیر ایران بیشتر قابل اجراست ؟

■ من معتقدم که ترکیبی از هر سه روش ذکر شده بهترین روش تعلیم موسیقی در ایران و کشورهای دیگر می‌تواند باشد. البته در سال‌های اخیر روش کودای مورد توجه زیادی قرار گرفته و بخصوص از چندی پیش در کشورهای ژاپن، کانادا، انگلستان و امریکا، بتازگی در فنلاند، چکوسلواکی، یوگسلاوی، مراکش، حبشه، کره و کشورهای آسیای جنوبی از آن استفاده می‌کنند. بعد از

مجارستان کشور ژاپن بیش از سایر کشورها از روش کودای استقبال کرده است زیرا موسیقی ملی ژاپن نیز « پانتانونیک » می باشد. شایع است در سال های اخیر مقامات فرهنگی ژاپن قراردادی با دولت آلمان بسته اند که روش تدریس موسیقی در مدارس عمومی خود را بمدت پانزده سال در یکی از استان های آلمان وارد آزمایش قرار دهند و در صورتی که نتیجه لازم از آن گرفته شد ، این روش در آلمان نیز بمرحله اجرا در خواهد آمد .

★ با توجه به مطالعات عمیقی که شما در این زمینه کرده اید ، چه راههایی را برای بهبود وضع تعلیم موسیقی در آموزشگاه های ایران پیشنهاد می نمائید ؟

■ با در نظر گرفتن امکانات مادی و معنوی کشور ما ، و نیز توجه به اشکالاتی از قبیل اختلاف جهت نوشتن زبان فارسی بازبان موسیقی ، توفیق در آشنا ساختن بیشتر نسل جوان با موسیقی موکول بانجام نظریات زیر است ،
 ۱- برای تأمین کادر آموزشی تعلیم موسیقی آوازی و ساز در مدارس عمومی ، باید عده ای از فارغ التحصیلان کلاس سوم متوسطه هنرستان های موسیقی دوره چهار ساله « تربیت معلم موسیقی مدارس عمومی » را به بینند .

نتایج عملی سبک تدریس موسیقی کودای بوسیله نوباوگان کودکانها نمایش داده میشود

۲- سبک تدریس موسیقی کودای به معلمان هنرستان‌ها و نیز به هنرآموزان سرود و موسیقی مدارس آموخته شود تا آنان بتدریج روش تدریس خود را با آن منطبق سازند .

۳- از بین دبستان‌های شمال شهر - که امکان تهیه ساز یا توانائی تحمل مخارج دیگری را دارند - چند دبستان بعنوان نمونه انتخاب شود تا هنرآموزان وزارت فرهنگ و هنر بدو طلبان کلاس دوم ببالا سازهای ویلن ، ویلنسل ، پیانو و فلوت و به دانش‌آموزان کلاس پنجم به بالا سازهای بادی را تعلیم دهند .

۴- تأسیس - و در صورت موجود بودن توسعه - اداره جمع‌آوری هنرهای فولکلوریک بصورت صحیح تا هرچه زودتر گنجینه نفیس موسیقی و رقص‌های محلی ایران جمع‌آوری و به ترتیب معمول در کشورهای خارجی در « آرشیو » های مخصوص نگهداری شود که بتدریج مورد استفاده مؤسسات تحقیقی و هنرمندان قرار گیرد .

★ آقای یوسف زاده قبل از آنکه گفتگوی ما خاتمه پذیرد خواهش می‌کنم نظرتان را راجع به نواقص و کمبودهای هنرستان عالی موسیقی - که خود سالهاست در آنجا به تعلیم هنرجویان اشتغال داشته‌اید - ابراز نمائید و بنظر شما برای بهبود این مؤسسه منحصر بفرد هنری چه باید کرد ؟

■ بنظر من برای آنکه هنرستان عالی موسیقی در آتیه مرجع خدمات بیشتری گردد ، باید برای کلیه رشته‌های تعلیمی کادر کاملی از یکی از کشورهای اروپائی - و حداقل برای مدت ده سال - استخدام کرد ؛ از طرف دیگر تشویق هنرجویان با استعداد و دادن هزینه تحصیلی آنان امری ضروری است ؛ همچنین فرستادن هنرجویان بسیار ساعی به خارج ؛ و دادن بورس‌های تحصیلی به آنان در بهبود وضع موسیقی ما در آینده تاثیر بسزائی خواهد داشت .

امیر اشرف آریان‌پور